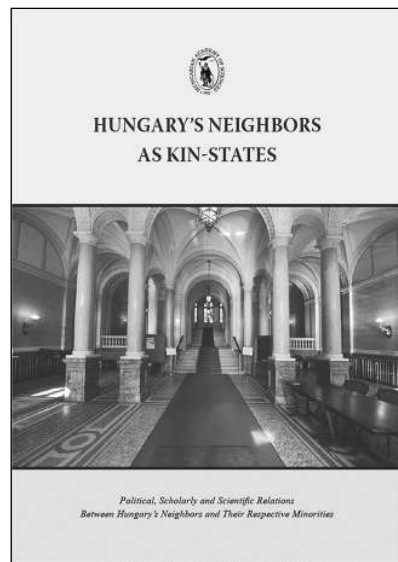

i imena širega monoštorskoga područja, primjerice *Kraklja* – dio monoštorskoga kotara, pašnjak; osobna imena, ženska: *Klara, Manda, Mara itd.*, muška: *Martin, Marko, Mata* itd. Zanimljiv je popis riječi vezanih uz tradicijsku kulturu, narodne nošnje i običaje, primjerice: *gomba* (vuneni ukras na narodnom ruku), *kišbaba* (vrsta plesnoga kola), *kraljice* (djevojke u tradicijskom ruku koje za Duhove obilaze selo i kuće i pjevaju kraljičke pjesme), *naguzalo* (dio koji se stavlja djevojci na križa), *poduše* (dio nakita na glavi djevojke) i dr. Autorica je zapisala i leksiku važnu za život – tradicijsku hranu i piće: *gomboc* (okruglice sa šljivama), *kalotina* (odrezak sušenoga voća), *kleger* (vinski talog), *kom* (pripravljeno voće u buradima za pečenje rakije) i dr. U rječniku su zapisane životinje i biljke monoštorskoga kraja: *kočka* (kvočka), *liška* (vrsta barske ptice), *pata* (insekt, kukac), *lemun* (naranča), *logoška* (vinova loza koja stvara sjenicu), *lipiguz* (vrsta ljepljive trave), *lipa kata* i *lipi čovek* (vrtno cvijeće)...

Čini se kako bi nabrojanje riječi iz rječnika moglo posvjedočiti o nestajanju mnogih riječi iz svakodnevnog života i bila bi to tek tužna činjenica kada rječnik ne bi bio materijalni čuvar ovoga jezičnoga blaga. On će zasigurno biti važan u procesu zaštite monoštorskoga govora kao nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Bačkoj i pokrenuti i druga istraživanja.

Katarina Čeliković

Hungary's Neighbors as Kin – States, Political, Scholarly and Scientific Relations Between Hungary's Neighbors and Their Respective Minorities, Hungarian Academy of Sciences, Hungarian Science Abroad Presidential Committee, Budapest, 2016., 102 str.

Pitanje etniciteta jedno je od pitanja koje u Srbiji i dalje ostaje nedovoljno istraženo, a znanstvene literature manjka. Dok se u drugim državama Europe znanstvene institucije sustavno bave proučavanjem etniciteta, multikulturalnosti i drugih fenomena neodvojivih od etničnosti, i u kojima postoje instituti posvećeni isključivo ovoj misiji (Bolzano-Bozen, Bologna itd.), u Srbiji kao zemlji nedovršene tranzicije ne postoje ni naznake da bi se ovom društvenom polju moglo sustavno pristupiti. Posebice je važno naglasiti da upravo zbog nedovoljnih znanstvenih istraživanja te na koncu dobivenih rezultata, u Srbiji i danas postoji sustav za zaštitu prava i

položaja nacionalnih manjina, koji je potpuno neusklađen s normativnog i potpuno nefunkcionalan s institucionalnog aspekta. Nesumnjivo je da etnicitet igra veoma važnu ulogu u društvenim procesima u svim državama Europe a osobito u onima koje su izašle iz sustava socijalističkog samoupravljanja. U prilog tome govori i činjenica da praktički ne postoji država u Europi koju ne nastanjuje neka etnička skupina, bilo da ima priznat status manjina ili ne. Uloga manjina u međudržavnim odnosima također je jedno od nedovoljno istraženih pitanja u društvenim znanostima, te kakav je odnos matičnih država prema pripadnicima vlastite manjine tako i s domicilnom državom susjedom. Iako svaka država ima pravo skrbiti o pripadnicima svoje manjine u drugim državama, što su potvrdile i europske institucije, zbog povijesti Centralne i Jugoistočne Europe ovo je pitanje koje i dalje izaziva mnogo kontradikcije. Poseban primjer može biti i odnos Srbije spram Hrvatske, gdje se svaka očituje želja ili djelatni interes vezan uz položaj Hrvata u Srbiji doživljava kao vid neprijateljstva, a hrvatska zajednica proglašava instrumentom službenog Zagreba u sabotiranju procesa europskih integracija Srbije. Posljedica je to nedovoljnog poznavanja europskih standarda zaštite nacionalnih manjina i nedostatka adekvatnih znanstvenih istraživanja i analiza.

Sasvim suprotno ovakvoj praksi stoji srbijanski susjed Mađarska, gdje su krovne znanstvene institucije ozbiljno, sustavno i adekvatno posvećene istraživanju etniciteta, što je za pozitivnu posljedicu imalo kako unaprjeđenje položaja manjinskih skupina na njihovom teritoriju, tako i unaprjeđenje međudr-

žavnih odnosa Mađarske s njezinim susjedima. Mađarska akademija znanosti i umjetnosti krovna je institucija znanstvenog djelovanja u Mađarskoj koja je 2016. godine pred zainteresiranu stručnu javnost iznijela djelo ne tako velikog obima (101 stranica), koliko sadržajnog i metodološki uobličjenog. Riječ je o studiji pod nazivom *Hungarys Neighbors as Kin – States, Political, Scholarly and Scientific Relations Between Hungarys Neighbors and Their Respective Minorities*, koja je nama za sada (zainteresiranim čitateljima u Srbiji i Vojvodini) dostupna jedino na engleskom jeziku. Studija je rezultat istraživanja više eminentnih autora koji su se bavili odnosom manjina nastanjenih u Mađarskoj s njihovim matičnim domovinama. Knjiga, odnosno studija, sadrži šest neovisnih radova koji referiraju na pojedinu manjinsku zajednicu. Prvi dio pod nazivom „Science in Slovakia and the minorities“, potpisuje Attila Simon, zatim slijedi uradak Istvana Csernicsoa o ukrajinskoj manjini pod naslovom „Minorities in Ukrainian Science“, treći uradak „Ethnic Romanians abroad and Romanian national minorities in Romanian Science“ potpisuje Csaba Zoltán Novák, György Szerbhorváth autor je rada „Serbian Science and minority research“, Árpád Hornyák donosi uradak pod nazivom „Croatias scientific and cultural relations with ethnic Croats living abroad“ o hrvatskim manjinama i na koncu uradak „Slovenia and science in ethnic Slovenian regions abroad“ potpisuje Attila Kovács.

Uradak „Croatias scientific and cultural relations with ethnic Croats living abroad“, autora Árpáda Hornyáka o hrvatskim manjinama, podijeljen je u

četiri dijela. Prvi dio pruža podatke o hrvatskim manjinama u svijetu, uključujući i Hrvate u Srbiji. Drugi dio bavi se organizacijama zaduženim za njegovanje veza s hrvatskim manjinskim zajednicama kao što su Matica hrvatska, Hrvatska matica iseljenika, Hrvatski svjetski kongres, Savjet Vlade RH za Hrvate izvan RH, Odbor za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Treći dio daje pregled normativne i institucionalne osnove za potporu hrvatskim zajednicama izvan domovine. I na koncu, četvrti dio bavi se institucijama zaduženim za istraživanje statusa i položaja Hrvata izvan matične im domovine, kako institucijama u Republici Hrvatskoj (Institut za migracije i narodnosti itd.), tako i onima u domicilnim državama unutar manjinskih zajednica (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata itd.). Na koncu slijedi autorov zaključak koji, iako se može učiniti kratkim, jasno ukazuje kako je pitanje položaja Hrvata izvan Hrvatske nedovoljno istraženo, te da se sam sustav i dalje mora poboljšavati.

Iako nevelika obujma, ovo je djelo veoma važno jer može biti koristan smjerek ne samo za zainteresirane istraživače, već i za kreatore državnih politika.

Darko Baštovanović